

Nr 19.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående årliga understöd å allmänna indragningsstaten åt vissa änkor efter befattningshavare vid fångvården; given Stockholms slott den 8 januari 1926.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Torsten Nothin.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 januari 1926.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Nothin anför:

Med skrivelse den 31 januari 1925 har fångvårdsstyrelsen överlämnat särskilda framställningar om beredande av årligt understöd av statsmedel åt, bland andra, slöjdläraren vid centralfängelset å Härlanda Per Leander Anderssons änka Anna Severina Andersson, född Johansdotter, vaktkonstapeln vid centralfängelset i Härnösand Per Anderssons änka Anna Märta Andersson, född Normark, vaktkonstapeln vid numera nedlagda centralfängelset i Karlskrona Carl Johan Agrells änka Elna Agrell, född Persdotter, samt vaktkonstapeln vid sistnämnda fängelse Johan Aron Svenssons änka Anna Maria Svensson, född Nilsson.

Av fångvårdsstyrelsens skrivelse jämte därvid fogade handlingar inhämtas följande:

Anna Severina Anderssons man slöjdläraren Per Leander Andersson anställdes den 2 januari 1893 i nämnda egenskap vid dåvarande centralfängelset å Nya Varvet samt överflyttades vid detta fängelsets indragning år 1907 till centralfängelset å Härlanda, varest han kvarstod i tjänst till sin död den 14 september 1908. Befattningen såsom slöjdlärare var under den tid Andersson innehade densamma icke uppförd å ordinarie stat; avlöningen utgick vid tiden för Anderssons frånfälle med belopp ungefär motsvarande ordinarie vaktkonstapels begynnelseavlöning. Änkan Anna Severina Andersson är född den 8 juni 1841. Enligt uppgift av direktören vid centralfängelset å Härlanda är änkan Andersson på grund av sin höga ålder urständssatt att själv bidraga till sitt uppehåll, för vilket hon är beroende av en gift son, som har egen familj att försörja.

Anna Märta Anderssons man vaktkonstapeln Per Andersson, som var född den 14 december 1848, antogs i fångvårdens tjänst den 2 september 1874. Han konstituerades till vaktkonstapel den 17 april 1875 och erhöll avsked med pension med utgången av december månad 1913. Per Andersson, som icke var delägare i civilstatens änke- och pupillkassa, avled den 31 december 1917. Hans efterlevande hustru Anna Märta Andersson är född den 29 september 1860. Enligt intyg av vederbörande kyrkoherde är hon sjuklig och därför mindre arbetsför samt befinner sig i fattiga omständigheter. Hon bor hos en ogift dotter, till yrket städerska. Förutom bidrag av fattigvården åtnjuter Anna Märta Andersson en pension å 140 kronor om året enligt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Elna Agrells man vaktkonstapeln Carl Johan Agrell var född den 26 augusti 1842 samt antogs i statens tjänst den 15 maj 1864 och i fångvårdens tjänst den 1 juni 1874. Han konstituerades till vaktkonstapel den 21 november 1876 samt avled den 6 september 1891. Agrell var ej delägare i civilstatens änke- och pupillkassa. Änkan Agrell, som är född den 28 december 1851, är enligt läkarbetyg på grund av ålderdomssvaghet oförmögen till arbete.

Anna Maria Svenssons man vaktkonstapeln Johan Aron Svensson, som var född den 26 juni 1851, antogs i fångvårdens tjänst den 1 maj 1876, varefter han konstituerades till vaktkonstapel den 19 november 1877, från vilken befattning han erhöll avsked med utgången av juni månad 1916. Svensson, som ej var delägare i änke- och pupillkassan, avled den 12 mars 1923. Hans änka är född den 4 februari 1846. Enligt läkarbetyg lider hon av sockersjuka och åderförkalkning samt nedsatt syn å båda ögonen, i följd varav hon är oförmögen till allt arbete. I ett i ärendet ingivet pastorsintyg uppgives, att hon är i behov av sökt understöd eller pension. Änkan Svensson åtnjuter ej understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring.

Fångvårdsstyrelsen har i sin ovannämnda skrivelse framhållit, att samt-

Kungl. Maj:ts proposition Nr 19.

liga sökandena uppnått sådan levnadsålder, då möjlighet att genom arbete förskaffa sig medel till livets uppehälle måste synas ringa även i de fall, där icke förefintlig sjukdom helt omöjliggjorde varje arbete. Vad som utrönts rörande sökandenas ekonomiska förhållanden syntes giva vid handen, att samtliga sökandena vore i stort behov av den hjälp från statens sida, varom framställning gjorts. Med hänsyn till vad sålunda anförts och med fästat avseende på det arbete vederbörande befattningshavare utfört i fångvårdens tjänst kunde styrelsen icke undgå att framhålla det behjärtansvärda i de föreliggande ansökningarna. Under åberopande härav har fångvårdsstyrelsen hemställt, att sökandena måtte genom Kungl. Maj:ts försorg beredas årligt understöd av statsmedel till belopp för envar av dem, som av Kungl. Maj:t kunde befinnas skäligt.

Statskontoret har i ett den 18 februari 1925 avgivet utlåtande över nu förevarande jämte andra samtidigt av fångvårdsstyrelsen överlämnade liknande ansökningar, om vilka nu ej är fråga, anført bland annat följande:

Riksdagen hade i ett stort antal fall beviljat årliga understöd åt änkor efter sådana befattningshavare i statens tjänst, som antingen icke varit i tillfälle att sörja för sina efterlevande genom att ingå i någon av staten understödd änke- och pupillkassa — vanligen på den grund att vederbörande ej vunnit ordinarie anställning — eller som visserligen haft möjlighet att inträda i sådan kassa men icke begagnat sig härav, emedan inträdet i kassan på grund av befattningshavarens höga ålder skulle hava ställt sig alltför kostsamt. Av nu ifrågavarande änkor tillhörde en den första kategorien och de övriga vore änkor efter befattningshavare, som haft möjlighet att ingå i civilstatens änke- och pupillkassa. I vad mån ett sådant inträde skulle hava varit för dessa befattningshavare ekonomiskt alltför betungande, vore ej i ärendet upplyst.

Som ett villkor för beviljande av understöd av ifrågavarande slag hade emellertid gällt, att särskilt ömmande omständigheter skolat föreligga; och hade beträffande änka ansetts så vara förhållandet, när hon varit antingen till följd av hög ålder eller på grund av sjukdom oförmögen till arbete samt tillika befunnits medellös och i saknad av anhöriga, som ansetts kunna och böra draga försorg om henne. Av handlingarna i ärendet framginge visserligen, att de flesta av sökandena vore på grund av hög ålder eller sjukdom oförmögna till arbete; men endast beträffande vissa av dem hade styrkts, att de befunne sig i fattiga omständigheter, och upplysning saknades, huruvida de hade anhöriga, vilka skulle kunna draga försorg om dem. Statskontoret, som ej kunnat finna, att det beträffande någon av ifrågavarande änkor föreläge sådana omständigheter, som ovan nämnts, hemställde, att ansökningarna ej måtte föranleda vidare åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Med anledning av statskontorets utlåtande har efter remiss fångvårdsstyrelsen verkställt ytterligare utredning i ärendet.

Av denna utredning, som överlämnats av styrelsen med skrivelse den 15 april 1925, inhämtas:

att *Anna Severina Andersson* icke äger andra tillgångar än en årlig pension av 125 kronor jämlikt lagen den 30 juni 1913 om allmän pen-

sionsförsäkring samt att hon i övrigt för sitt livsuppehälle är helt beroende av sin ende son — anställd vid ett bryggeri — vilkens tämligen begränsade inkomster, enligt uppgift av vederbörande kyrkoherde, mer än väl behövas till den egna familjens försörjning;

att *Anna Märta Andersson* icke äger andra anhöriga med försörjningsplikt mot henne än sin förut nämnda dotter och två söner, vilka dock ej befinna sig i den ekonomiska ställning, att de äro i stånd att försörja modern;

att *Elna Agrell*, som enligt inhämtad upplysning åtnjuter pension enligt lagen om allmän pensionsförsäkring med 144 kronor om året, befinner sig i behövande omständigheter och icke äger anhöriga i sådan ekonomisk ställning, att de utan svårighet och uppoffring kunna draga försorg om henne; samt

att ej heller *Anna Maria Svensson* äger anhöriga, som utan svårighet och uppoffring kunna draga försorg om henne.

I förnyat utlåtande, dagtecknat den 27 maj 1925, har *statskontoret*, enär enligt den dåmera föreliggande utredningen angående sökandena anledning att av statsmedel bereda dem pension syntes föreligga, hemställt om avlåtande av framställning till riksdagen i sådant syfte; och har statskontoret tillika förklarat sig anse, att pensionsbeloppet, i överensstämmelse med vad tidigare ägt rum i dylika fall, borde bestämmas till 300 kronor för år samt att pensionerna borde anvisas att från allmänna indragningsstaten utgå från och med ingången av år 1925.

*Departements-
chefen.*

Till en början vill jag erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 13 mars och den 12 juni 1925, i avbidan på utverkande av årligt understöd åt änkorna *Anna Severina Andersson*, *Anna Märta Andersson*, *Elna Agrell* och *Anna Maria Svensson*, tillerkänt envar av dem ett tillfälligt understöd av 100 kronor att utgå av det under riksstatens andra huvudtitel uppförda anslaget till extra utgifter.

Vidkommande ansökningarna, i vad de avse understöd för framtiden, finner jag av utredningen i ärendet framgå, att ifrågavarande änkor på grund av hög ålder eller till följd av sjukdom äro urståndsatta att genom eget arbete förvärva sitt uppehälle, och måste tillika anses utrett, att samtliga äro i behövande omständigheter och sakna anhöriga, som kunna draga försorg om dem. Enär riksdagen vid åtskilliga tillfällen under liknande förhållanden berett understöd av statsmedel åt änkor efter befattningshavare i fångvården, vilka icke varit delägare i civilstatens änke- och pupillkassa, synes jämväl i nu förevarande fall skäl föreligga att utverka årliga understöd. Statskontoret har föreslagit beloppet av de särskilda understöden till 300 kronor för år. Då emellertid riksdagen i enahanda fall som de förevarande icke ansett sig böra medgiva högre understödsbelopp än 240 kronor (se t. ex. riksdagens skrivelse den 24 april 1925,

nr 134, punkt 8), lärer även nu en begränsning böra ske till sistnämnda belopp. Som Kungl. Maj:t, på sätt förut nämnts, under år 1925 beviljat envar av sökandena ett understöd med 100 kronor, torde de blivande understöden böra utgå från och med den 1 januari 1926.

De understöd, som för närvarande enligt lagen om allmän pensionsförsäkring utbetalas till änkorna Anna Severina Andersson, Anna Märta Andersson och Elna Agrell, komma i händelse av bifall till förevarande förslag att reduceras i väsentlig grad.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att envar av slöjdläraren Per Leander Anderssons änka Anna Severina Andersson, född Johansdotter, vaktkonstapeln Per Anderssons änka Anna Märta Andersson, född Normark, vaktkonstapeln Carl Johan Agrells änka Elna Agrell, född Persdotter, samt vaktkonstapeln Johan Aron Svenssons änka Anna Maria Svensson, född Nilsson, må från och med den 1 januari 1926 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 240 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täckes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skall till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Arvid Torold.